

Forfatter: Hjortø, Knud

Titel: Udrag fra Syner (Danske Klassikere)

Citation: Hjortø, Knud: "Syner", i Hjortø, Knud: *Syner*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2003, s. 136. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hjort_01-shoot-idm140211094302544/facsimile.pdf (tilgået 03. april 2024)

Anvendt udgave: Syner

have inspireret Hjortø. Den type skildringer findes også i Hjortøs barndomsbillel, som man var begyndt at læse mere litterært end før – både frøszenkerne Georg Brandes og Ernesto Dalgas og flere med dem tog Testamenteerne op som visionær digtning.

Menneskene har til alle tider drømt drømme og set syner og ad disse veje modtaget indsigter og bestemmelser, hvad enten de nu kom fra Gud eller Fanden eller var opstået ved gering i en boked hjerne, som man såde i tiden. Bl.a. om Johs. V. Jensens *Eliar Eléér* i det små eller Nietzsches overmenneskedrømme i det store. Herved er tildens moderne opfattelse af synerne angivet: de er udtryk for galskab, niblende vanvid. Tilden var meget optaget af psykiiske fenomener. Det viser sig dels ved den folkelige interesse for spiritisme, dels på højere videnskabeligt, psykologisk niveau omkring skikkelser som psykiateren Knud Postoppidan og den eksperimentelle psykolog Edv. Lehmann i Danmark, og Sigmund Freud i Wien. Denne sidste var netop i ferd med at skrive et af vor kulturs hovedverker, *Dømmetydning*, 1900, som fik uoverstuelig indflydelse på det nye århundredes digtning og syn på de sjældelige processer. Det skete ikke mindst gennem begrebet om det ubevistte, som mange i tidernes løb havde cirklet omkring, men som først nu blev sat på begreb og desuden placeret i den enkeltes sjel og ikke i himlen eller helvede.

Også den kunstneriske teknik, den maleriske eller litterære sænliggørelse af indre temaer, gennemløb en ændring på denne tid. Udtrykt med en kort formel: det indre blev synliggjort i det ydre – og det ydre tilhørgot til det indre som skildringer af sinds tilstande. J.F. Willumsen – og som han has digrende følgesvend Sophus Chouzen – kunne male en persons indre stemning som en ikke-naturalistisk, farvet aura omkring skikkelsen. En mindre kendt dansk maler, Johannes Norrestrand, har i sit portræt af Ernesto Dalgas malet denne tilbagelænet i et diffus, gult lys, som sad han i et sidekabinet i sit eget indre inferno. Således overskred kunsten de hidtil respekterede grænser mellem indre og ydre.

Den enkelte kan opleve, at det personlige og det kosmiske glider sammen. Det har man kendt siden tidernes morgen som religiøs mystik. Men også den nye tids ateister kender til disse erfaringer.

